

BESLUT

2016-03-07

Dnr: 15/02955

SAKEN

Rapport, SVT1, 2015-10-29, kl. 19.30, inslag om kolgruvor i östra Ukraina; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om att kolgruvor i Donetsk i östra Ukraina är basen i ekonomin trots kriget. I inslaget besökte en reporter en av gruvorna och intervjuade flera som arbetade där. Inslaget inleddes med att reportern sa följande.

Överallt i Donbass i östra Ukraina, kullar av jord och sten som växer upp runt kolgruvorna. Just här var brytningen igång nästan hela tiden också när kriget var som värst.

Reportern intervjuade en förman på gruvan och bland annat sades följande.

(Reporter) – Trots att gruvan nu ligger i låtsaslandet folkrepubliken Donetsk så finns kunderna i det Ukraina som stöds av väst. (Förman) – [textad översättning] Vi levererar kolet till samma kunder som förut. (Reporter) – Kolet är östra Ukrainas stolthet och gruvarbetarna är centrala i separatisterna propaganda. Och också jag känner stor respekt när jag möter dom och vi ska ned i gruvan.

Därefter åkte reportern ner i en gruva och intervjuade gruvarbetare.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att reportern med eget ordval tog ställning i en kontroversiell fråga. Anmälaren är kritisk till uttalandena ”trots att gruvan nu ligger i

låtsaslandet folkrepubliken Donetsk så finns kunderna i det Ukraina som stöds av väst” och ”kolet är östra Ukrainas stolthet och gruvarbetarna är centrala i separatisternas propaganda”.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Angående det av anmälaren kritiserade formuleringarna så var det inte reporterns egna värderingar.

Våren 2014 utropade proryska separatister området Donetsk till folkrepubliken Donetsk – men detta är inte ett av omvärlden (till exempel EU) erkänt land. Området DNR (den ryska förkortningen för folkrepubliken Donetsk) stöds av Ryssland men är inte heller av Ryssland ett erkänt land, det vill säga det kan i dagligt tal betecknas som ett ”låtsasland”.

I Nationalencyklopedin (NE) går att läsa följande om Donetsk: ”Donetsk, beläget vid floden Kalmius är centrum för koldistriktet Donbass, och staden präglas av stenkolsbrytning och stålverk”. I US Geological Surveys årsbok från år 2012 framgår att Ukraina har tre kolfält varav Donetsk-kolfältet är det klart största med 87 procent av Ukrainas kolreserv.

För en utrikesreporter/korrespondent är en viktig uppgift att på plats betrakta och beskriva, undersöka och analysera och med sin specialistkunskap skapa sammanhang för en svensk publik. Reportern var i det här fallet på plats i Donetsk och överallt i staden fanns affischer med gruvarbetare där de framställdes som områdets ekonomiska ryggrad. Det var alltså en iakttagelse och inte en personlig värdering som låg bakom formuleringen om gruvarbetarna som centrala i separatisternas propaganda.

Att använda ordet separatister speglade inte heller en egen värdering utan var i linje med exempelvis Utrikesdepartementets (UD) ordval i sin rese-rekommendation för Ukraina:

Sedan hösten 2013 påverkas livet i Ukraina i varierande omfattning av konflikten med Ryssland, inte minst den sedan mars 2014 olagliga ryska annekteringen av Krim jämte de pågående väpnade striderna i sydöstra Ukraina mellan ryskstödda separatister och ukrainska styrkor.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i

sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Mot bakgrund av vad SVT anfört i sitt yttrande anser granskningsnämnden att reporterns uttalanden inte medför att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Elisabet Bäck, Jan Holmberg, Ulrika Hansson och Clas Barkman efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Johannes Wik